

ET GREB I LYKKEPOSEN

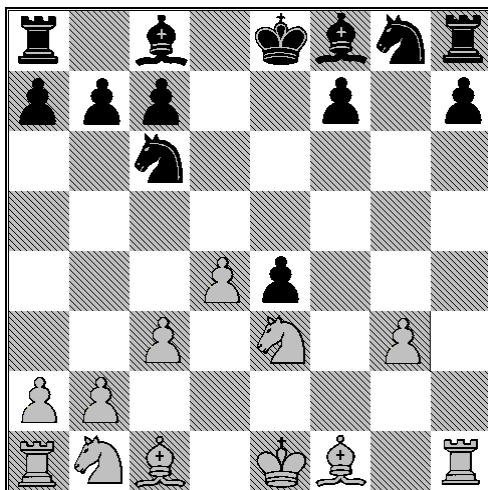
Som i al fald nogle medlemmer i klubben ved, fik jeg en nyretransplantation for et halvt år siden. Det er jo en seriøs sag, som af forskellige årsager har ført til, at jeg har måttet holde mig i semi-isolation i adskillige måneder. Primært betød det, at fordi kroppens immunsystem blev bombet tilbage til stenalderen i lang tid for ikke at afstøde organet, ville selv trivielle ting som forkølelser blive et stort problem. Så jeg puttede mig. Det hjalp heller ikke, at jeg tabte omkring 10 kilo på grund af forskellige komplikationer! Skind og ben!

Nå! Noget skulle jeg jo lave. Så det er altså endt med noget så sjældent som en artikel til klubbens webside om en obskur sidevariant af klassisk Kongegambit. John Shaw, en stærk engelsk skakspiller, har skrevet en tyk bog om Kongegambit, og deri fandt jeg nedenstående variant af Rosentreer gambitten, som Shaw mente var spillelig, hvorefter han angav 11.hxg3,Ld6 12.Kf2. Og det var så det!

Jeg følte mig ikke helt overbevist og gik i gang med at grave nærmere i stillingen med hjælp fra det efterhånden adstadige program Fritz 17. Praktiske partier fandt jeg ikke rigtig noget brugbart i, så det er altså egne tanker og analyser af et skakprogram fra forne tider, som analyserne er baseret på. Så er I advaret. Men de fåtallige partier, der findes, tyder på, at gode spillere ikke har fidus til ideen. Hvids score er ringe, men det er de få partier, som jeg har set, også. Hvis man graver dybt i mulighederne, ser det faktisk nogenlunde spilleligt ud. Ved bedste sorte spil forbliver stillingen dog lidt til den sorte side med gode remis-chancer for Hvid. Så hvis man spiller kun for at score sejre i lange stilrene partier, er det nok ikke vejen for Hvid. Men som en øvelse i asymmetrisk skak, er det en ideel stilling med positionel kompensation for materielt underskud. Et værdigt tema for et foredrag. Men jeg skal jo holde mig fra tæt omgang med mange mennesker til immunsystemet er helt på højkant. Så derfor denne artikel.

Udgangsstillingen for analyserne er følgende stilling, der opstår efter trækkene...

1.e4,e5 2.f4,exf4 3.Sf3,g5 4.d4,g4 5.Se5,Dh4+ 6.g3,fxg3 7.Dxg4,Dxg4 8.Sxg4,Sc6 9.c3,d5 10.Se3,dxe4 11.hxg3

Sort har en merbonde men også et større antal svage bønder (c7,e4,f7,g7) Desuden skal Sort holde styr på felter som d5 og f4 og vel også b5, så Hvid ikke etablerer sig med dominerende officerer på disse felter. Felterne f4 og h4 tjener også Hvid som gode blokadefelter af de sorte bønder, hvorfor sorts tre mod en majoritet på kongefløjen ikke indtil videre kan bruges offensivt. Derimod er Hvids fire mod tre majoritet lettere at bruge aktivt til at skabe en central fribonde understøttet af lette officerer. Falder c7-bonden kan sort komme i decideret tabsfare mod de forbundne fribønder, selv hvis Hvid skal give en kvalitet for at opnå

dette. Sorts plan er derfor tidligt at true g3-bonden for at drive Hvids officerer ind i passive forsvarspositioner og så udnytte tiden til at færdiggøre sin udvikling, presse h-bonden frem til afbytning med g3-bonden, få byttet nogle lette officerer og tårne og så tage den derfra i et slutspil med merbonde.

Hvid har også sine problemer. Der hviler meget på den enlige g3-bonde, uden hvilket Hvids dominans på de sorte felter stadig eksisterer men er mere begrænset. Hvids officerer står i udgangspunktet i vejen for hinanden. Udviklingen af officererne på dronningefløjen er ikke trivial, hvis Sort spiller bare lidt aggressivt og straks lægger pres på g3. Der er jo også det med den manglende bonde. Feltet d5 kan også blive et godt felt for en Sort springer. Hvids drøm må være noget med at få den ene springer til d5, den anden til b5 eller c4, en løber til f4 og den anden til g2 eller c4. Så skal tårnene ind i f-linjen og h-linjen eller dubleres i h-linjen. Kongen forbliver i midten (d2,e2,f2) med udsigt til e3 og f4 felterne. Hvid kan spekulere i et kvalitetsoffer på et tidspunkt, hvis Hvid får c7-bonden med i købet og en let Sort officer, der har indflydelse på de sorte felter. Ideelt set er det Sorts sortfelterede løber. Kompensationen kan også bestå i e4-bonden og etablering af centrale Hvide springere. Sorts tårne er ikke ret effektive i en stilling, hvor de ikke kan trænge ind i hvids stilling grundet mangel på åbne linjer, og de er ikke ideelle til at forsvare sig mod fremrykkende fribønder understøttet af lette officerer. Man kan derfor godt forestille sig, at Sort med en kvalitet mere griber til at ofre en bonde for at skabe sådanne åbne linjer.

Grundstillingen er kendetegnet ved Hvids kontrol med de sorte felter, og Sorts tilsvarende kontrol med de hvide felter. Givet at Sort næsten altid spiller f7-f5 på et tidspunkt for effektivt at dække den udsatte e4-bonde, er der den vigtige forskel mellem parterne, at Sort har besat de for Sort interessante hvide felter i centrum med bønder og Sort kan således ikke placere officerer på dem (d5 undtaget), mens Hvid behersker sine bedste sorte felter med officerer og kan bruge dem som indbrudsveje ind i sorts stilling. Læg dertil at Hvids halvåbne tårnlinier indtil videre er bedre end Sorts for aktivt spil, og konklusionen må blive, at Hvid har god kompensation for bonden. Fritz 17 anser sorts stilling for en anelse bedre med en evaluering omkring -0,3. Videre spil tenderer dog mod at vurderingen ikke øges i Sorts favør og i stedet siver mod 0,0, efterhånden som Hvid får brikkerne godt placeret og der forsvinder nogle officerer, så Sorts sortfelterede officerer bliver i mindretal. Hvid vil ofte bytte sin hvidfelterede løber for en af Sorts springere og søge afbytning af den sortfelterede løber. Så kan hvids springere hoppe lystigt rundt på de sorte felter, mens Sorts hvidfelterede løber er ret nytteløs. Hvid spiller simpelthen uden om den.

Det fører alt sammen til et begrænset antal mulige sorte træk i stillingen, som giver mening inden for rammerne af ovenstående verbale analyse.

- A. 11.-Ld6
- B. 11.-Sf6
- C. 11.-Sce7
- D. 11.-h5

Andre træk er mulige som umiddelbart 11.-f5 eller det neutrale 11.-Ld7, men de lægger ikke pres på Hvid, der ret uforstyrret kan stile mod sin idealopsætning af brikkerne og bringe sort i defensiven.

De to træk 11.-Ld6 og 11.-Sf6 forbereder begge spil mod g3-bonden. Sort stiller sig hurtigst muligt op med Ld6, Sf6 og Tg8 i en eller anden rækkefølge. Det er ikke ligegyldigt om Sort vælger 11.-Ld6 eller 11.-Sf6 som førstetræk, som vi skal se. Teorien foretrækker 11.-Sf6, der blandt andet vanskeliggør ideer med et Hvidt Th6, som hører til Hvids bedste muligheder mod opstillingen. Feltet h6 forbliver dækket af Lf8, og Sort spiller den først til d6, når Sorts tårn er kommet til g8, så der ikke for Hvid er tid til at spille Th6 og true Sf6. Det lukker også ned for ideer som Hvids Sd5. Til gengæld indebærer 11.-Ld6, at Hvid straks må reagere på truslen mod g3-bonden og vel kun har Kf2, hvis ikke Hvid skal lande i en passiv stilling. Altså får Sort et

udviklingsforspring. Kan Hvid ikke komme til Th6 ideen, må Hvid gå efter e4-bonden til gengæld for at opgive g3-bonden for ikke blot at lande i passivitet. Altså noget med Lg2 og Sd2. Sort får g-bonden – ofte med skak – men taber straks efter e-bonden. Det kan spilles for Hvid, der har aktivt officersspil og Sorts svage bønder som kompensation for bondeminusset. Men det er nu rart med en bonde på g3. Mulighederne for rent faktisk at vinde som Hvid er meget små uden g3-bonden. Så længe Hvid kan holde en let officer på f4, og i det hele taget bevare overvægt på de sorte felter, er der nu heller ikke megen risiko for at tabe.

A. 11.-Ld6 12.Kf2

Andre træk end 12.Kf2 kommer næppe på tale. Træk som 12.Tg1 efterlader hvid i en passiv stilling. Sort kan nu fortsætte sin plan med 12.-Sf6 for at spille Tg8 og holde hvid til ilden. Der er ikke tid til luksustræk som 12.-Ld7 (For at få rokeret langt og få tårnet til e8 som en belejlig dækning af e4-bonden. Efter for eksempel 13.Sd2,f5 14.Sdc4,o-o-o 15.Sxd6+,cxd6 16.Sc4 er stillingen allerede ved at svinge i Hvids favør, da Hvids officerer trænger ind i Sorts stilling med Lf4, tårne i h-linien, og så videre.) Muligt er selvfølgelig 12.-f5, hvor Hvid så kan spille 13.Sa3 og opstille dilemmaet – skal jeg give min vigtigste sortfeltede løber mod en svækkelse af Hvids bondestilling og for at undgå springerens videre færd til b5 eller c4? ”Damned if I do, damned if I don’t”, som de siger i udlandet. Hvis sort havde en lille fordel i udgangsstillingen, er den i al fald væk. Der er dømt lige spil. Så den konsekvente og nok bedste fortsættelse er 12.-Sf6.

12.-Sf6

Her deler vandene sig. Hvid kan give g3-bonden for e4-bonden med planen Sd2 og Lg2 og slag på e4. Man ser for eksempel 13.Sd2,Tg8 14.Lg2,Lxg3+ 15.Ke2,Lg4+ 16.Kf1,Ld7 17.Sxe4,Sxe4 18.Lxe4,f5 19.Sxf5,Lxf5 20.Lxf5,Tf8 21.Kg2,Txf5 22.Kxg3,o-o-o og situationen er vendt om. Sort kan komme en bonde bagud, men Sort har et stærkt initiativ med sine tårne, der både kan presse Hvids konge og true indbrud på anden række. Hvid kan nok holde balancen, Men det kan let gå galt. Alternativet for Hvid er det taktisk interessante 13.Th6, der planlægger et kvalitetsoffer for at erobre e4-bonden og skabe et stærkt officersspil med de lette officerer, der kommer til at indtage centrale positioner mens Sorts officerer indtil videre står noget rodet. Det er nok trækkeret, hvis man som Hvid vil noget mere end remis, om end der selvfølgelig også er en risiko i den slags komplekse stillinger for at det fuser ud. Desuden kan sort straffrit undgå komplikationerne.

13.Th6

Sorts sikre og udmærkede fortsættelse er nu 13.-Sg4+ 14.Sxg4,Lxg4 Udsigten til at erobre g3-bonden er nu fjern. Imidlertid har Hvid betalt for freden med sin flotte springer på e3, og uden den er det svært at være aktiv de næste mange træk. Der er jo stadig kamp om de sorte felter, så Hvid kan forfølge tanker om at få et slutspil med stærk springer mod dårlig løber ved at søge afbytning af Ld6 og Sc6 med sine to løbere, hvis sort altså tillader det. Det burde kunne hænge fint sammen trods en minusbonde om Hvid kan plane springeren på f4 (Eller endnu bedre få kongen til f4 og springeren til e3. Man har vel lov til at drømme). Så noget med 15.Lb5,o-o-o 16.Lxc6,bxc6 Sorts bondestilling er ikke køn. Dobbeltbonden på -linien er dog nyttig, da Hvid nu i al fald ikke kan lave en fribonden i d-linien, ligesom der er nogle taktiske tricks med at spille c6-c5 for at åbne d-linien. Alt i alt en lille fordel til sort.

13.-Ke7

Fristende! Sort drømmer om at spille Tg8, da g3-bonden savner dækning. Der truer så også Tg6 og Hvids tårn kan ikke holde sin aktive position. 14.Sd2,Tg8 15.Txf6 Her er Hvids pointe. 15.-Lxg3+ 16.Ke2,Kxf6 17.Sxe4+,Ke7 (17.-Ke6 18.Lh3+,Ke7 19.Lxc8,Taxc8 20.Sf5+ med stor hvid fordel.) 18.Sd5+,Ke6 (19.-Kd8

20.Lg5+,Txg5 21.Sxg5,Se7 22.Se3,Sf5 23.Sxf7 og en lige stilling. Bevares. Sort har løberpar, men hvids springere står centralt med støttepunkter mens h-bonden nok er en fribonde men også et potentielt angrebsmål. Med Hvids solide bondestilling in mente kan Hvid fokusere på at angribe med alle officerer. Løber til g2, Tårn til h1 og springer i centrum. Kom bare an!)

Har Hvid ambitioner, kan Hvid undvige trækgentagelser med 19.Sdf6 (19.Se3 fører let til trækgentagelse) 19.-Tg6 20.Sxh7,Ld6 21.Sxd6,Kxd6 22.Lf4+,Ke7 23.Kf2,f6 24.Te1+,Kf7 25.Lc4+,Kg7 26.Ld3,Kxh7 27.d5,f5 28.Th1+,Kg8 29.dxc6,Txc6 30.Le5,Kf7 31.Th8 Hvid kan ikke sætte mat, og Sort kan ikke vride sig ud af grebet med de dominerende Hvide løbere. Stillingen er lige.

Da 15.-Lxg3+ ikke fører til noget for sort kan Sort prøve 15.-Kxf6 16.Sxe4+,Kg7 (Andre kongetræk giver Hvid fordel). 17.Sxd6,cxd6 18.b3 og igen har hvid stærke lette officerer og sorts d-bonde har begrænset levetid. Et eksempel kunne være. 18.-Te8 19.Sd5,Tb8 20.Lf4,Lg4 21.Se3,h5 22.Sc4,Tbd8 23.Sxd6 og Hvid har rigelig kompensation.

B. 11.-Sf6

Med denne trækfølge er der ingen direkte trussel mod g3-bonden. At spille 12.Kf2 i håbet om en trækomstilling til stillinger efter 11.-Ld6 er muligt. Men Sort kan undlade Ld6 indtil videre og for eksempel spille 12.-Se7 for at fortsætte med Sf5 og afbytning af springerne på e3. Hvid angriber jo ikke noget. Så sort kan få tid til at fjerne den bovlamme springer på c6 mod præmiespringeren på e3. Derefter står sort lidt bedre.

Når Th6 fidusen ikke er mulig for Hvid, er alternativet direkte angreb mod e4. Altså... 12.Sd2,Ld6 13.Lg2,Lxg3+ 14.Ke2,Se7 Der er ideen igen. Der skal gang i den inaktive Sc6. 15.Sxe4,Sxe4 16.Lxe4,h5 (16.-f5 17.Lf3,f4 18.Sf1 og sort har ingenting.) 17.Ld2,h4 18.Tag1,Lf4 19.Sg4,Lxd2 20.Sf6+,Kd8 21.Kxd2,c6 og sort står lidt bedre efter for eksempel 22.Sh7,Le6 23.Txh4,Lxa2.

Bemærk at andre træk end 14.-Se7 ikke fører til noget for Sort. På 14.-h5 har Hvid 15.Tf1,Lh4 16.Th1 med mulig trækgentagelse, og efter andre træk giver nærmest Hvid fordel. Når e4-bonden falder, forbliver sorts øvrige bønder bløde uden kompensation.

Alt i alt er 11.-Sf6 ret irriterende for Hvid sammen med Sc6-e7 ideen.

C. 11.-Sce7

Når manøvren med Sc6-e7 er så irriterende, kan man som Sort overveje at spille den med det samme. Det er slet ikke tosset. Ulempen er vel, at sort kan tvinges til at spille et tidligt f7-f5, hvor det oftest er bedre at have den bonde på f7, så der er plads til officererne. Altså... 12.Sd2,f5 13.Sdc4 (13.g4 er ret vildt. Slår Sort på g4, har Hvid godt spil efter Sxe4. Glider Sort af med 13.-f4 14.Sg2,e3 15.Sf3 ser komplikationerne gode ud for Sort efter 15.-Sg6 16.Se5,Sxe5 17.dxe5,Lh6 18.Le2,Lg5 19.o-o,Sh6 20.Sxf4,Lxg4 21.Lc4,o-o-o 22.Lxe3,Sf5 Det kan nu let ende med tårn og uligefarvede løbere og merbonde til sort i form af en randbonde på den forkerte løberfarve. Så om Hvid skal frygte et tabt slutspil er nok tvivlsomt. Men der spilles i al fald kun om to resultater.) 13.-Sf6 14.Se5,Sd7 15.Sxd7,Lxd7 16.Sg2,Sg6 17.Kf2 Kampen om de sorte felter er i gang. Kan Hvid få byttet sin hvidfældede løber mod Sorts springer, kan det ikke gå helt galt. Sorts løberpar er ikke fantastisk i denne type stillinger hvor kampen forgår på en fløj, og der er spil mod sorts h-bonde og f-bonde med alle officerer og kongen i aktive positioner i h-linien og omkring e3 og f4. Det er dog ikke let at få byttet de rigtige officerer, så Sort har en fordel i sin merbonde og løberparret, hvis fronten kan blive bredt ud.

D. 11.-h5

Tjah. Nu er der ikke ideer med Hvids Th6, og fremstød med h-bonden er en af sorts ideer. Det kan spilles, men er ikke rigtig noget lige på dette tidspunkt, da h5-h4 ikke er nogen umiddelbar trussel fra sort. Som allerede antydnet i andre varianter, skal Hvid ikke have meget snor, før Hvid kan være tilfreds med udviklingen, og 11.-h5 er lige på grænsen til at gøre hvid glad.

Hvids mest oplagt fortsættelse er 12.Sd2,f5 (Stort set tvunget, da 12.-Sf6 13.Lg2 er rigtig fint for Hvid.) 13.g4

Et taktisk fif, der fungerer for så vidt at 13.-fxg4 14.Sd5 giver nogen hvid fordel til Hvid. De forbundne sorte fribønder når ikke at blive til noget, inden Hvids officerer kommer væltende med Sxe4 fulgt af Lf4 eller lignende, så ud med Lf1 og tårnene i sving mod den barberede Sorte kongestilling i midten. Det kan blive grumt og er i al fald ikke sjovt for Sort. Efter 13.-Sf6 14.gxf5,Lh6 15.Sdc4 er stillingen ret lige. Begge spillere fortsætter nok med løbere til d2 hhv. d7 fulgt af lang rokade og prøver så at fiske modstanderens svage bonde/bønder.

Hvid kan også straks spille 12.g4. Så fører 12.-Sf6 13.g5,Sg4 14.Sxg4,Lxg4 15.Sd2,o-o-o 16.Sxe4,Te8 17.Ld3,Lf5 18.Th4,Se7 19.Lb5 til lige spil. Sort kan ikke udnytte den midlertidige binding af springeren på e4. Også 19.Kf2,Sg6 20.Sd6+,Lxd6 21.Lxf5+,Kb8 22.Th3 efterlader stillingen i balance.

Man kan nok konkludere, at om Sort vælger et af de tre førstnævnte træk og holder dampen oppe, er det svært for Hvid at opnå noget, hvor Hvid kan spille på gevinst, mens Sort omvendt ikke let kan forøge fordelene, så hvid kommer for langt fra remisgrænsen. Ingen af parterne kan imidlertid tillade sig at bruge tid på bløde mellemtræk. Deri ligger motivationen for at spille sådan en stilling med Hvid. Altså et greb i lykkeposen. Det var vist Kasparov, der fremhævede, at han ikke nødvendigvis spillede, hvad han mente var det bedste træk. Næh, han søgte det træk, der gav modstanderen flest muligheder for at gå galt. Tænker man tilbage på Hector's foredrag inden sommerferien, var det lidt af det samme synspunkt, som han forfægtede. Få modstandere forventer at man med fuldt overlæg går ind i et midtspil uden dronninger med en bonde for lidt og nu og da også en kvalitet. Det kan være psykologisk lammende derefter at opdage, at man faktisk ikke rigtig har noget trods sin materielle fordel hvorefter man driver bort i selvmedlidenhed og fumler stillingen. Så jeg håber på at spille Hvid i et parti mod en, antager vi, uforberedt modstander i al fald en gang bare for at se hvad jeg kan eller ikke kan slippe godt fra. Desværre er det ikke på mode at spille det gamle hovedforsvar med 3.-g5 mod Kongegambit. Så odds for at komme til at spille det er små. Til gengæld har man vist konkluderet, at det er for risikabelt at tage tårnet på h1 i varianten (Se træk 1-7 i starten af artiklen) 7.-g2+ 8.Dxh4,gxh1D, hvor sort med møje og præcise forsvarstræk måske kan redde sig en remis. Noget man i gamle dage, før computerne blev for gode, mente var godt for sort.

God fornøjelse med analyserne

Jesper Schultz-Pedersen